Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

I de beste familier ...

Skartveit G.

Den usynlege smerta

Om rus og pårørende. 288 s. Oslo: Det norske samlaget, 2010. Pris NOK 349
ISBN 978-82-521-7613-1

Den første, og største, delen består av «historier fra virkeligheten», omtrent slik vi fortsatt kan lese dem i enkelte ukeblad. Selv for en forholdsvis garvet rusterapeut ble det i meste laget. Jeg spurte stadig meg selv om det var

nødvendig å ta med så mange begredelige detaljer. Men så slo det meg at kanskje de som kjenner dette på kroppen, de pårørende selv, liker å lese om det – at det gir en slags fellesskapsfølelse å kunne nikke gjenkjennende til tragiske og dramatiske skildringer av de ruspårørendes turbulente og utrygge hverdag. Derfor ønsker jeg å overlate til andre lesere å vurdere om elendighetsdosen her ble for høy.

Boken er skrevet av en fagperson som også er politiker, og som derfor er programforpliktet til å komme med noen prinsipper og løsningsforslag. Her synes jeg Gro Skartveit gjør en god jobb. Det som går som en rød tråd gjennom alle beretningene, og som utkrystalliseres i flere av de ti rådene til pårørende hun gir mot slutten, er hvor lett det er å tro at man hjelper misbrukeren ut av misbruket, mens man i virkeligheten bidrar til fortsatt misbruk. Det dreier seg om noe så enkelt som å sette grenser og kunne si nei. Men vis meg den moren som gang på gang greier å avvise sin lidende og sterkt appellerende voksne sønn, det skal det mye mot og styrke til!

For meg som er opptatt av at rusvernet i Norge allerede er blitt altfor medikalisert, er perspektivet her kjærkomment. Forfatteren viser tydelig at rusproblemer, ikke minst sett med de pårørendes øyne, først og fremst er atferdsproblemer; uakseptabel oppførsel, kriminalitet, manglende kontroll og tillitsbrudd. Her er det ofte vel så hensiktsmessig å søke hjelp hos politiet som hos legen, og det står mye om politi. Derfor undres jeg litt over den makten og myndig-

heten sosionomen Gro Skartveit mener legene har på rusfeltet. Det at noen leger skriver ut piller i øst og vest er selvsagt et stort problem som ødelegger for alle, men jeg tror neppe rusituasjonen i Norge ville endret seg vesentlig om vi fikk stoppet disse tankeløse legene. Og som seriøs rus-terapeut er vel legen neppe bedre enn andre fagpersoner – det finnes ingen mirakelkur.

Det fine er at man ikke presenterer substitusjonsbehandling (metadon, buprenorfen og ev. heroinutdeling) som det viktigste og saliggjørende tiltaket. Her skiller politikerne Gro Skartveit seg fra de fleste av sine kolleger. Hun kjenner feltet godt nok til å vite at slik behandling er og blir en nødløsning.

Boken vil være en god støtte for alle som trenger hjelp til å etablere et eget liv i nærheten av en rusmisbruker.

Olaf Gjerløw Aasland

Legeforeningens forskningsinstitutt

Forbilledlig om nevrologi og pedagogikk

Rønnehoide LI.

... og noen går det trill rundt for!

Om hjernen, tenåringer og pedagogisk praksis. 243 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2010. Pris NOK 350
ISBN 978-82-05-39571-8

Forfatteren er universitetsutdannet spesialpedagog og arbeider til daglig i den kommunale pedagogisk-psykologiske rådgiver-tjenesten for barn og ungdom. Rønnehoide henvender seg primært til fagfolk som arbeider i eller opp mot

skoleverket. Hun forsøker å se daglige pedagogisk-psykologiske utfordringer i lys av moderne nevrobiologisk kunnskap om hjernen og dens utvikling hos barn og unge. Spesielt legger hun vekt på de nevrologiske forutsetningene for kognisjon og emosjoner, atferd og læring på ulike alderstrinn. Hun sier selv i innledningen at «boken

handler om ungdomshjernen på den ene siden, pedagogisk virksomhet på den andre og hvordan samspillet mellom disse to kan videreutvikle møtet og forståelsen mellom ungdom, lærere og foresatte [...] Boken tar opp nyere forskning på og forståelse av tenårings nevrologiske modning og utvikling. Denne forståelsen settes opp mot de formelle og uformelle, akademiske og sosiale krav som stilles til ungdomsgruppen.»

Boken er inndelt i to hovedbolker: først hjernen og nevrokognitiv normalutvikling, deretter pedagogiske tiltak i et skoleperspektiv. Hovedkapitlene heter: Ungdom – tabloid, Hjernen og ungdomshjernen, Fokus på tenåringselever og deres behov, Skolen i et organisasjons- og systemperspektiv, Ungdom er nesten barn, ikke nesten voksne. Illustrasjonene, vignettene og de små kasuistikkene er instruktive, og i tillegg finner man punktvis oppsummeringer av pedagogiske og kliniske poenger.

Ungdommers mangelfulle evne til å tilbakeholde impulser, deres ufullstendig utviklede frontallappsfunksjoner og svikt i «egenadministrasjon», liten evne til å «lese andre», forstå intensjoner og tolke ansiktsuttrykk og følelser er i vesentlig grad biologisk betinget. Forfatterens budskap er at elementær kjennskap til nevrologiske og nevropsykologiske utviklings- og modningsprosesser i ungdomsårene gir utdypet forståelse for hva som kan komme til nytte når man som sakkyndig skal tilrettelegge tiltak, gi råd, håndtere vanskelige situasjoner og ikke minst forebygge videre skjevutvikling og patologi.

Forfatteren er klar over at man ikke kan ekstrapolere kritikkfritt fra nevrologisk forsknings stadig skiftende funn og perspektiver, og overføre dette direkte til hverdagen i klasserommet. Det er like galt å ignorere nevrobiologisk kunnskap hentet fra laboratoriene, som å applisere denne ukritisk inn i det levde liv. For en pedagog vil det likevel være av betydning å vite at det hjelper lite å bombardere en elev med fakta, hvis elevens kapasitet for å huske enkeltelementer, arbeidsminnet, ennå ikke kan ventes å være tilstrekkelig modnet. For en kliniker i pedagogisk-psykologisk rådgiver-tjeneste vil det på samme måte være viktig å vite hva man normalt bør kunne forvente av en ungdom på det trinn vedkommende er, når man skal vurdere alvorlighetsgrad, ulike tiltak og prognostikk.

Boken er pedagogisk forbilledlig (!) og